

Ivan Rojnik

Doc. Dr. France Škrabl – *In memoriam*

(1940–2003)

Kakor oče izkazuje usmiljenje nad otroki,
Gospod izkazuje usmiljenje nad tistimi, ki se ga bojijo.
Zakaj on pozna našo sestavo,
spominja se, da smo prah.
Človek,
kakor trava so njegovi dnevi,
kakor cvetica na polju, tako cvete.
Komaj zaveje veter vanjo,
je ni več,
njen kraj je ne pozna več.
Toda Gospodova dobrotja je od vekomaj,
do vekomaj za tiste, ki se ga bojijo,
njegova pravičnost do otrok otrok
za tiste, ki se držijo njegove zaveze. Ps 103

France Škrabl se je rodil 8. junija 1940 v prijazni vasi Žiče na južni strani zelenega Pohorja, blizu znane Žičke kartuzije, ki je pred mnogimi leti razvijala bogato duhovno, kulturno in gospodarsko življenje. Mami Pavli in očetu Francu so se rodili trije otroci, najstarejši France, Pavla in Janko.

Že v rani mladosti je izkusil vojne grozote, saj se je rodil manj kot leto dni pred začetkom II. svetovne vojne. Njihov dom, tik pod cerkvijo in blizu šole, je prevevalo globoko krščansko vzdušje. Takšno okolje je bilo odlično izhodišče za njegovo življenjsko odločitev, za redovništvo.

Na njegovi življenjski poti so se v marsičem odražale takratne družbene razmere. Po končani osnovni šoli ga je prevzel don Boskov duh. V gimnazijo je odšel na Reko. Komaj je prestopil njen prag, že je bila ukinjena. Moral je v Zadar, pa zopet nazaj na Reko v noviciat. Gimnazijo je nadaljeval v Zadru in tam maturiral 1960. Sledilo je služenje vojaškega roka v Smederevski Palanki. Doživel je veliko ponižanj, zapostavljanj, vendar je to vse utrdilo njegov poklic.

Na Rakovniku je dobil mesto asistenta novincem in se 1962 vpisal na teologijo v Ljubljani. Dve leti je študiral v Gradcu.

1968 je bil v Celju posvečen v duhovnika. Po novi maši v Žičah se je poln navdušenja posvetil pastoralnemu in katehetskemu delu. Njegove nadaljnje postaje so bile Cerknica, Rakovnik, podiplomski študij v Rimu, kjer je leta 1982 doktoriral. Kot duhovnik je deloval na Bučki, Kodeljevem in zopet na Rudniku, ki je bil njegova zadnja postaja. Izčrpan od bolezni je umrl 4. septembra 2003.

F. Škrabl je začel z akademsko dejavnostjo na Teološki fakulteti v Ljubljani leta 1983, ko je bil imenovan za asistenta za katehetiko in pedagogiko.

1993 se je habilitiral in bil izvoljen v docenta za pedagogiko. Devetnajst let je predaval pedagogiko, andragogiko in didaktiko religije na Teološki fakulteti v Ljubljani in na enoti v Mariboru.

V tem času je napisal 54 znanstvenih in poljudnoznanstvenih članov, ki jih je objavil v *Bogoslovnem vestniku*, v *Cerkvi v sedanjem svetu* in v tujih revijah. Najpogostejše teme, ki se jim je posvetil so: pedagogika religije, mesto verskega pouka v demokratični družbi, andragogika in kateheza odraslih, vzgojna naloga družine in drugo.

Z doktorsko disertacijo *Pastoralno in katehetsko delo z obrobni in oddaljenimi v luči nemške teološke literature po II. vaticanskem koncilu (Pastorale e catechesi di fronte alla non credenza moderna: una ricerca sulla letteratura teologica-cattolica della Germania durante il periodo post-conciliare)*, ki jo je obranil na Papeški salezijanski univerzi v Rimu, se je posvetil analizi razmer v sodobni družbi ter iskanju poti za novo evangelizacijo.

Družbene, kulturne in cerkvene razmere je proučeval v naslednjih razpravah: *Pastoralni vidiki II. vaticanskega koncila in moderna nevera*,¹ *Mladina, sekularizem in kateheza*,² *Iskanje nove oblike kateheze v sekularizirani družbi*.³ V hrvaški *Katehezi* pa je objavil razpravo *Teološka, antropološka i metodološka načela u planiranju kateheze u sekulariziranom društvu* (1988).

S slovensko osamosvojitvijo se je začela diskusija o verskem pouku v šoli. F. Škrabl je bil od vsega začetka trdno prepričan, da ima verski pouk mesto tudi v šoli. Za to si je veliko prizadeval. »V skladu z uradnimi cerkvenimi dokumenti in našimi potrebami je treba razmišljati o tem, kako bomo tudi v Sloveniji začeli uresničevati takšen program celostnega vzgojno-izobraževalnega sistema, ki bo otroke in mlade v času njihovega šolanja seznanil s krščanstvom, ki je verstvo našega okolja.«⁴

¹ BV 43 (1983), 468–476.

² BV 44 (1984), 380–392.

³ BV 61 (2001), 379–399.

⁴ F. Škrabl, *Šolski religiozni pouk v demokratični družbi*, Katehetski center, Ljubljana 1992, 3.

F. Škrabl je sodeloval v mnogih diskusijah o verskem pouku v šoli in na to temo pisal tehtne razprave v *Cerkvi v sedanjem svetu*⁵ in v tujih revijah.⁶

Na Radiu Slovenija je sodeloval v oddaji *Sedmi dan* z razmišljanjem na temo *Zakaj je religiozna vzgoja potrebna?*⁷

Za ponovno vključitev verskega pouka v šolo si je prizadeval na pogajanjih z vlado kot član cerkvene pogajalske skupine. Vabil je ugledne predavatelje iz tujine, predvsem iz sosednje Hrvaške in Avstrije, da bi javnost čim bolje seznanil z izkušnjami šolskega verskega pouka v sosednjih državah.

Dobro se je zavedal, da je za plodne razgovore o legitimnosti verskega pouka v šoli potrebna znanstvena literatura.

Prvi odgovor na to zahtevo je *Katehetsko-pedagoški leksikon*, ki ga je F. Škrabl s sodelavci prevedel in priredil po italijanskem izvirniku *Dizionario di catechetica* (1986).⁸ Leksikon, ki ga je sestavljalo 125 strokovnjakov s celega sveta, še vedno spada v vrh katehetsko-pedagoške literature. Je prvo tovrstno delo v slovenščini.

Kot predavatelj pedagogike in andragogike je namenil posebno skrb pedagogiki religije. Z razpravo *Nastanek in razvoj pedagogike religije*⁹ je znanstveno utemeljil pedagogiko religije kot teorijo verskega pouka. Ta je po več kot pol stoletni odsotnosti verskega pouka v šoli v sklopu pedagoških ved delno izgubila svoj pomen. Pedagogika religije ima tudi širši pomen kot teorija verske vzgoje in izobraževanja, ki zadeva celotno pedagoško in didaktično delovanje Cerkve v družini, otroškem vrtcu, župniji, na področju javnega obveščanja.

F. Škrabl je leta 2001 izdal prvi novejši priročnik za pedagogiko religije *Izbrana poglavja iz pedagogike religije*.¹⁰

⁵ F. Škrabl, *Starši in religiozni pouk v šoli*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 25 (1991), 180-185; *Verske in etične vrednote v javni/državni šoli*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 25 (1991), 119-121; *Položaj srednješolskega verouka na Hrvaškem*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 27 (1993), 186-188; *Ali bomo s sedanjo obliko verouka še nadaljevali?*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 36 (2002), 62-64.

⁶ F. Škrabl, *Religiöse Unterweisung in Slowenien in Kontext der heutigen europäischen Katechese*, v: *Christlich pädagogische Blätter* 104 (1991), 293-299; *Situación de la enseñanza de la religión en las escuelas de Eslovenia*, v: *Teologia catequetica* 1994, núm 52, 103-106; *Die Lage des Religionsunterrichts an den Schulen in Slowenien*, v: E. J. Korherr (ur.), *Religiöse Erziehung vor den Herausforderungen der kulturellen Vielfalt in Europa: Dokumentation des VI. Europäischen Forums zum schulischen Religionsunterricht Madrid 6.-10. april 1994*, Institut für Katechetik und Religionspädagogik, Graz 1995, 113-116.

⁷ Oddaja je objavljena v: J. Juhant (ur.), *Vzgoja zrele krščanske osebnosti*, Katehetski center, Ljubljana 1995, 72-76.

⁸ F. Škrabl (priredil), *Katehetsko-pedagoški leksikon*, Katehetski center, Ljubljana 1992.

⁹ *BV* 60 (2000), 483-504.

¹⁰ Salve, Ljubljana 2001.

Kot predavatelj na teološki fakulteti je bil član dveh evropskih katehetskih združenj: *Evropska ekipa za katehezo* in *Evropski forum za religiozni pouk v šoli*. Več kot dvajset let se je udeleževal kongresov, ki so ga strokovno in duhovno bogatili. S svojo aktivno udeležbo je sledil razvoju pedagogike religije in kateheze v Evropi in se seznanil s številnimi evropskimi strokovnjaki.

F. Škrabl je bil dejaven v organizaciji mednarodnih znanstvenih simpozijev.

Posebej je treba omeniti mednarodni znanstveni simpozij o ljudski vernosti leta 1983 v Mariboru. Simpozija se je udeležilo okrog 50 teoloških strokovnjakov iz vse Evrope.

Velike zasluge je imel v pripravi in izvedbi znanstvenega katehetsko-pedagoškega mednarodnega simpozija v Kranju leta 1998, ki se ga je udeležilo 60 univerzitetnih profesorjev in drugih katehetskih strokovnjakov iz vse Evrope. To je bil največji katehetsko pedagoški posvet v Sloveniji in hkrati eden njegovih največjih uspehov na področju mednarodnega katehetskega sodelovanja.

Z razpravami je sodeloval na simpozijih o T. Hrenu in o P. P. Glavarju v Rimu, ki jih organizira *Slovenska teološka akademija v Rimu* in *Inštitut za zgodovino Cerkve v Ljubljani*.¹¹

F. Škrabl je poleg vestnega in natančnega izvajanja učnega programa v svoji pedagoški dejavnosti skrbel za katehetsko-pedagoško literaturo in priročnike.

Kot predavatelj pedagogike in andragogike je napisal pet visokošolskih učbenikov in pripravil tri prevode.

V uvodu priročnika *Učimo se vzgajati* poudari, da je potrebna sistematična poglobitev vzgojnih problemov, ker ne zadostujejo osebne vzgojne izkušnje. Kdor hoče resno reševati vzgojna vprašanja, mora dojeti, kaj je vzgoja, kakšen je njen cilj, poznati mora vzgojne metode in socialne ter psihične dejavnike vzgoje.¹²

V priročniku *Izbrana poglavja iz metodike* verouka obravnava nekatere oblike didaktičnega delovanja na splošno, v ospredju pa je učni proces pri župnijskem verouku. Župnijski verouk je vzgojno izobraževalni proces, ki zahteva od kateheta popolno angažiranost v pripravi, načrtovanju, izvajanju in preverjanju. Za to je potrebno teoretično in praktično pedagoško znanje in usposobljenost na različnih didaktičnih področjih.¹³

¹¹ F. Škrabl, *Hrenova oznanjevalna dejavnost*, v: E. Škulj (ur.), *Hrenov simpozij v Rimu*, Mohorjeva družba, Celje 1998, 181-198; *Glavarjeve pridige*, v: E. Škulj (ur.), *Glavarjev simpozij v Rimu*, Mohorjeva družba, Celje 1999, 127-144.

¹² F. Škrabl, *Učimo se vzgajati: Razmišljanja o vzgoji*, Katehetski center, Ljubljana 1994, 7.

¹³ F. Škrabl, *Izbrana poglavja iz metodike. Oblike didaktičnega ravnanja*, Salve, Ljubljana 2002.

Med prevodi priročnikov je treba posebej omeniti: G. R. Schmidt, *Religiozna in krščanska vzgoja*.¹⁴ Za knjigo je napisal predgovor in jo priredil.

F. Škrabl je oskrbel prvo andragogiko religije, ki globalno obravnava katehezo odraslih v današnji Cerkvi. Prevod je priredil za slovenske razmere.¹⁵

F. Škrabl je svojo strokovno usposobljenost v veliki meri izkoristil za založniško dejavnost. Njegovo geslo je bilo vedno: »Izdajanje in širjenje verskih knjig je pastoralna in katehetska naloga. S knjigami pridemo do ljudi, ki so pripravljeni poglobiti svoje duhovno in krščansko življenje.« Za tisk je pripravil in uredil več kot 240 knjig.

S strokovnimi članki in knjižicami se je dotaknil mnogih vprašanj s katehetsko – pedagoškega področja. Pisal je o katehezi vseh obdobj.

V knjigi *Verska vzgoja otrok* razmišlja o poslanstvu družine pri verski vzgoji njihovih otrok. Spodbude so namenjene pastoralnim delavcem, katehistinjam, katehetom in predvsem staršem, ki želijo svoje otroke vzgojiti celostno, tudi versko.¹⁶

Pisal je tudi o pastoriali in katehezi mladih.¹⁷

V Zbirki *Knjižice* je objavil več samostojnih publikacij: *Čemu naj hodim v cerkev?* (1994); *Nedelja v življenju kristjana* (2001); *Smisel življenja* (1996).

S številnimi članki in razpravami je pokazal posebno strokovno usposobljenost za različne oblike dela z odraslimi, posebej za katehezo odraslih.

V predstavitvi cerkvenega dokumenta *Kateheza odraslih v krščanski skupnosti* (1990), ki ga je izdal Mednarodni katehetski svet v Rimu je F. Škrabl poudaril, da pridobiva opredelitev za katehezo odraslih prepričljivo potrditev v vseh novejših katehetskih listinah. Načelna opredelitev za delo z odraslimi v Cerkvi ne zadostuje, potrebno je vložiti veliko več naporov za uresničitev v praksi.

F. Škrabl je bil vedno prepričan, da je treba družini posvetiti posebno pastoralno skrb.¹⁸ V hrvaški reviji *Kateheza* je objavil strokovni članek *Odgojno-vjerska i katehetska služba krščanske obitelji kao domače Crkve*.¹⁹

¹⁴ Salve, Ljubljana 2002.

¹⁵ E. Alberich – A. Binz – L. Soravito – F. Škrabl, *Izbrana poglavja iz andragogike religije: Kateheza odraslih*, Salve, Ljubljana 2001. Dve leti kasneje, ko je bil že težko bolan, je prevedel delo E. Albericha in A. Binza, *Oblike in vzorci kateheze odraslih. Mednarodne izkušnje in razmišljanja*, Salve, Ljubljana 2003.

¹⁶ M. Klevišar – F. Škrabl, *Verska vzgoja otrok. Od rojstva do petnajstega leta*, Katehetski center, Ljubljana 1993.

¹⁷ F. Škrabl, *Mladi in množični mediji*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 27 (1993), 17-20.

¹⁸ F. Škrabl, *Kateheza s starši in družinami*, v: *Cerkev v sedanjem svetu*, 35 (2001), 228-230.

¹⁹ F. Škrabl, *Odgojno-vjerska i katehetska služba krščanske obitelji kao domače Crkve* (1980), v: *Kateheza* 2 (1980), 35-38.

F. Škrabl je bil 15 let član komisije za tisk in član komisije za označevanje pri Slovenski škofovski konferenci. V *Oznanjevalcu* je objavil več pridig.

S svojo strokovno katehetsko usposobljenostjo je veliko prispeval k razvoju slovenske kateheze v osemdesetih in devetdesetih letih. Leta 1980 je postal član *Medškofijskega katehetskega sveta* (MKS) in bil hkrati imenovan za predsednika MKS. V imenu MKS se je udeležil nekaterih simpozijev v Italiji in Nemčiji. V štiriletnem mandatu je vodil seje MKS ter pripravljajal katehetske tedne za izpopolnjevanje katehetov, ki so bili na Mirenskem Gradu in v Mariboru.

Na katehetskem tednu *Krstna kateheza – temelj vere* je sodeloval s predavanjem *Kratek zgodovinski pregled krstne kateheze*.²⁰

V 80. letih se je vedno bolj čutila potreba po novih veroučnih knjigah, ki bi odgovarjale miselnosti in navodilom II. vatikanskega cerkvenega zbora. Slovenski škofje so se odločili za prevod veroučnih knjig, ki so izdelane po avstrijskem načrtu *Zielfelderplan* (1973), pod pogojem, da se prilagodijo slovenskim razmeram. F. Škrabl je bil pri tem projektu eden glavnih pobudnikov. Dobili smo prve slovenske katekizme, ki so se po didaktično-metodološki zasnovi lahko primerjali s katerim koli tedanjih učbenikov doma in v svetu. V reviji *Cerkev v sedanjem svetu* je pojasnjeval odločitev za nove veroučne knjige, ki so večkrat naletele na odpor.²¹

V sodelovanju z Mohorjevo družbo v Celovcu je pripravil učbenik *Skupaj na poti* za 5. razred slovenske gimnazije v Celovcu.²²

Mnogi slovenski kateheti so hvaležni za 12 katehetskih ekskurzij po raznih evropskih državah, ki jih je F. Škrabl pripravil v sodelovanju z V. Dermoto. Na obiskih v številnih evropskih državah, od Španije do Češkoslovaške, od Nizozemske do Grčije, so se seznanili s katehezo v lokalnih Cerkvah. Poznanstva z znanimi kateheti so omogočila, da so na ekskurzijah prišli do kvalitetnih predavanj in informacij o katehezi.

F. Škrabl je bil prežet z don Boskovim duhom. V svojem življenjepisu je zapisal: »Reči moram, da smo v noviciatu resnično doživljali salezijansko karizmo ljubezni do zapuščene mladine. Vsi smo si želeli

²⁰ F. Škrabl, *Kratek zgodovinski pregled krstne kateheze*, v: S. S. Snój, *Krstna kateheza – temelj vere*, Slovenski katehetski svet, Ljubljana 1996, 9-33.

²¹ F. Škrabl, *Veroučni načrt od 5. do 8. letnika*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 17 (1983), 182-184; *Pastoralno katehetski vidiki učbenikov za 5. in 6. razred*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 18 (1984), 186-188; *Nove veroučne knjige za višje letnike osemletke*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 19 (1985), 42-44; *Krščanska poklicanost v novih veroučnih učbenikih od 5. do 8. letnika*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 19 (1985), 85; *Teološka, antropološka in metodološka načela v načrtu za katehezo v sekularizirani družbi*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 22 (1988), 107-113.

²² E. Jell – F. Moser – F. Müller – F. Škrabl, *Skupaj na poti*, MD, Celovec 1988.

delati z mladimi, posebno tistimi, ki so duhovno zapuščeni. Noviciat smo končali polni navdušenja za salezijansko duhovnost.«

Salezijansko duhovnost je širil z objavljanjem literature, bodisi kot urednik založbe Salve, bodisi kot avtor.²³ Duhovne vaje z naslovom *In boste moje priče* so prežete s salezijansko duhovnostjo. Z njimi je želel spodbuditi sebe in sobrate salezijance k pričevalnemu življenju ter pastoralno vzgojnemu delu v današnjem svetu.²⁴

Don Bosko je bil njegov zgled v pastoralni, kot kaplanu v Cerknici, in še posebej kot župniku na Kodeljevem (1980), ko se je posvetil pastoralnim obiskom obrobni in oddaljenih. Takrat je bila velika večina prebivalstva že odtujena Cerkvi.

Pri don Bosku si je sposodil svoje življenjsko geslo, ki ga je zapisal tudi na novomašni podobici: »Daj mi duše, drugo vzemi!« Vse, kar je delal na pastoralnem, izdajateljskem in učiteljskem področju je izhajalo iz tega gesla. Vsakemu človeku je skušal pomagati, da bi osmisлил življenje in dojel božjo dobroto in ljubezen.

F. Škrabl je razmišljal in pisal o smislu življenja in trpljenja: »Kdor hoče najti smisel življenja, se mora zateči k vrednotam. Ljubezen, resnica, zvestoba, človekovo dostojanstvo, svoboda, solidarnost, mir so vrednote, ki med seboj povezane gradijo temeljni red za človekovo življenje. Uresničevanje le-teh bogati celotno človekovo življenje in mu lahko daje smisel.

Toda, čemu pravzaprav živimo? Zakaj je v življenju toliko tesnob, žalosti in trpljenja? Pogum premaga strah pred nesmisлом in dvomom. Bog nam daje pogum za bivanje. Samo zrelo zaupanje v Boga nam pomaga, da ohranimo vero v življenje in da premagamo najtežje ovire na poti do smisla, zlasti do smisla v bolezni in trpljenju.«²⁵

Ta svoja razmišljanja o smislu, predvsem o smislu trpljenja, ki jih je objavil leta 1996 v knjižici *Smisel življenja*, je izkusil in preverjal zadnje mesece v težki bolezni. Gojil je zaupanje in močno voljo do življenja, toda hkrati se je zavedal resnosti zdravstvenega stanja. Kljub bolezni ni bil zagrenjen, v molitvi in trpljenju je potrjeval in izžareval svoj smisel življenja.

²³ F. Škrabl, *Biser dobrote. Življenje in delo don Boskove matere*, Salve, Ljubljana 1997.

²⁴ F. Škrabl, *In boste moje priče: Duhovne vaje*, Salve, Ljubljana 1995, 6.

²⁵ F. Škrabl, *Smisel življenja*, Salve, Ljubljana 1996, 11.